

SIL KASALLIGI

Saydullayeva Onaxon Sobirjon qizi

Toshkent Kimyo xalqaro universiteti

Namangan filiali Davolash ishi

1-bosqich talabasi +998945995452

Annotatsiya

Sil bu bakteriyalar keliktirib chiqaradigan yuqumli kasallik, Mycobacterium tuberculosis shuningdek sil tayoqchalari deb ataladi. u bir odamdan boshqa odamga infeksiyalangan odamdan havoga chiqadigan miroskopik tomchilar orqali yuqish mumkin. Bu bakteriyalar hujayra ichidagi eeroob ,sekin o'sadigan parazitlardir. Ularning oziga xos hujayra devori mavjud bolib ,uni tananing mudofaa mexanizmlaridan himoya qiladi. Bakteriyalar birinchi navbatda o'pkani yuqtiradi ,ammo u qon yoki limfa tizimlari orqali buyraklar va suyaklar kabi kopchilik organlar ,ayniqsa kislarod bilan boy bolgan organlarga tarqalishi mumkin.

Kalit so'zlar: kasalliklar, kelib chiqish tarixi, bakteriya, yuqtirilishi, davolash turlari, dorilar, Gippokrat Ibn Sino asrlari.

Abstract

Tuberculosis is an infectious disease caused by bacteria, Mycobacterium tuberculosis, also known as the tubercle bacillus. It can be transmitted from one person to another through microscopic droplets released into the air from an infected person. These bacteria are intracellular, slow-growing parasites. They have a special cell wall that protects them from the body's defense mechanisms. The bacteria primarily infect the lungs, but they can spread through the blood or lymphatic system to many organs, especially those rich in oxygen, such as the kidneys and bones.

Keywords: diseases, history of origin, bacteria, transmission, types of treatment, drugs, Hippocrates Ibn Sina centuries.

Аннотация

Туберкулез — это инфекционное заболевание, вызываемое бактериями Mycobacterium tuberculosis, также известными как туберкулезная палочка. Он может передаваться от человека к человеку через микроскопические капли, выделяемые в воздух инфицированным человеком. Эти бактерии являются внутриклеточными, медленно растущими паразитами. Они имеют особую клеточную стенку, которая защищает их от защитных механизмов организма. Бактерии в основном поражают легкие, но могут распространяться через кровь или лимфатическую систему во многие органы, особенно богатые кислородом, такие как почки и кости.

Ключевые слова: болезни, история происхождения, бактерии, передача, виды лечения, лекарства, Гиппократ Ибн Сина, века.

Sil, tuberkulyoz – turli a'zolar, asosan, o'pkada o'ziga xos yallig'li o'zgarishlar ro'y berishi bilan tavsiflanadigan yuqumli surunkali kasallik turi hisoblanadi. Odamlarda uchraydigan Silni ftiziatriya o'rganadi. Nemis mikrobiologi Robert Kox (1882-yil) sil qo'zg'atuvchisini aniqladi (bu qo'zg'atuvchi uning sharafiga Kox tayoqchasi deb nomlandi). Sil kasalligi qadimdan ma'lum. Kasallik belgilari Gippokrat, Ibn Sino asarlarida ham ta'riflangan.

Sil kasali oxiri o'lim bilan tugaydi degan xato ma'lumot, sababi bugungi kunda bu davosi bor kasallik.

Sil bilan odamlardan tashqari, uy hayvonlari (asosan, qoramol), uy parrandalari (tovuq, kurka) kasallanadi.

Odamlarda kasallikning asosiy manbai o'pka sili bilan og'rib, mikobakteriyalar aralash balg'am tashlab yuradigan bemorlardir. Sil hammadan ko'p havotomchi yo'li bilan tarqaladi: yo'talganda, aksirganda mikobakteriyali balg'am va shilliq zarralari havoga tarqalib atrofidagi buyumlargatushadi. Sil mikobakteriyasi, asosan, nafas yo'llari orqali kiradi. U boshqa mikroblarga nisbatan tashqi muhitning turli ta'sirlariga juda chidamli bo'lib, o'zining yashash va ko'payish xususiyatlarini uzoq muddat davomida saqlab qoladi. Quruq holdagi Sil mikobakteriyasiga 36° haroratda ta'sir etilsa, u 180 kungacha, +70° qizdirilsa 7 soat davomida, oqar suvlarda 150 kun, ko'cha changida 10 kun ichida hayot kechirish va ko'payish xususiyatlarini yo'qotmaydi. Ayniqsa, quyosh nuri tushmaydigan zax yerlarda uzoq muddat saqlanib qoladi. Sil mikobakteriyalarining atrofmuhitda uzoq vaqt saqlanishi Sil kasalligining idishtovoq, kiyimkechak, o'rinko'rpa va boshqa orqali yuqish ehtimolini tug'diradi. Silning ochiq va yashirin shakli farq qilinadi. Silning ochiq shaklida bemor balg'amida Sil mikobakteriyalari topiladi; bemor gigiyena qoidalariga rioya qilmasa, boshqalarga kasal yuqtiruvchi bo'lib qolishi mumkin. Silning yashirin shaklida mikobakteriyalar balg'amda topilmaydi, bunday bemorlar atrofidagilar uchun yuqumli bo'lmaydi. Sil bilan og'rgan bemor barcha gigiyena qoidalariga rioya qilsa, amalda atrofdagilar uchun xavfli bo'lmaydi. Sil mikobakteriyalari faqat o'pkani emas, balki organizmda soch va tirnoqdan boshqa bo'g'imlar, suyaklar, miya pardalari, buyraklar va boshqa a'zolari zararlaydi. Sil kasalligiga aksari yosh bolalar (chunki ularda hali immunitet sust rivojlangan bo'ladi), balog'atga yetish davridagi o'smirlar (nervendokrin boshqaruvining beqarorligi tufayli), shuningdek, organizmning infeksiyaga chidami susaygan yoshi katta odamlar chalinadi. O'pka siliga xos belgilar kasallik shakliga, yoshga va boshqalarga bog'liq.

Birlamchi Silda kasallik alomatlari yaqqol namoyon bo'lmaydi. Biroq teri ostiga tuberkulin yuborib o'tkaziladigan Mantu sinamasi musbat chiqsa va bemorda

kasallikning umumiy belgilari (rang ketishi, quvvatsizlik, uyqu va ishtaha buzilishi, tez toliqish, gavda haroratining ko'tarilishi, tunda terlash) paydo bo'lsa, busilin toksikatsiyasidan darak beradi. Yosh bolalarda kasallik maktabgacha va maktab yoshidagi bolalarga qaraganda og'irroq o'tadi, aksari asoratlar kuzatiladi. Sil intoksikatsiyasi bolalarda ro'yrost namoyon bo'ladi; bolaning rangi siniqadi, injiq bo'lib qoladi, ishtahasi yo'qolib, teztez shamollab turadi. Vrachga o'z vaqtida borib, bolani to'g'ri parvarish qilinsa, odatda, butunlay sog'ayib ketadi.

Ikkilamchi Sil – o'pka silining hammadan ko'p uchraydigan shakli. U o'pkada va limfa tugunlarida sakdanib qolgan infeksiya „qo'ri“dan kelib chiqadi; noxush sharoitlarda Sil qo'zg'atuvchisi faollashib, jarayonni zo'raytiradi (faol shakli). S mikobakteriyasi bor bemor bilan uzoq vaqt muloqotda bo'lganda Sil qaytalanishi ham mumkin. Bunga organizmning zaiflanishi, sifatsiz ovqatlanish, stresslar, zararli odatlar (chekish, ichkilikbozlik, giyohvandlik), surunkali kasalliklar, o'pkaning nospetsifik kasalliklari, qandli diabet, gastrit, me'daichak yaralari, SPID, shuningdek, homiladorlik va gug'ruqdan keyin organizm himoya qobiliyatining kamayishi va boshqa sabab bo'ladi. Odatda, ikkilamchi Sil yoshlikda va o'rta yoshda paydo bo'ladi, o'z vaqtida davo qilinmasa, kasallik astasekin, lekin to'xtamay rivojlanadi. Aksari o'pkaning yuqori bo'laklarida mayda o'choqlar paydo bo'ladi (Sil ning o'choqli shakli), ba'zan yiringli infiltratlar (Silning yallig'langan shakli) kuzatiladi.

Kasallik ba'zan uzoq vaqtgacha hech qanday alomatlarsiz kechadi, biroq, o'pka sili rivojlanganda, ya'ni Sil mikobakteriyalari ko'payishi boshlanganda organizmda zaharlanish alomatlari paydo bo'ladi: holsizlik, tez charchash, tunda terlash, ozib kegish va boshqa, borabora bemorda yo'tal zo'rayadi, hansiraydi, nimjon bo'lib qoladi. Zo'r berib davolanish kasallik rivojlanishining oldini oladi. O'pkadan tashqaridagi Sil (hiqildoq, ichak, buyrak, teri, suyak, bo'g'im va boshqalar) o'pka siliga karaganda ancha kam uchraydi. Silni barvaqt aniklash kasallikni to'lato'kis davolash imkonini beradi.

Davosi

Davolash, asosan, kasalxona sharoitida, vrach nazorati ostida olib boriladi. Ammo xozirgi kunda davolanishni uyda olib borish imkoniyati ham bor, dorilar faqat tabletkalardan iborat bo'lishi ham mumkin. Dorilar shifokor tarafidan buyuriladi va silga qarshi dorilar mutlaqo bepul beriladi. ^[1]Silga qarshi ishlatiladigan zamonaviy doridarmonlardan kasallikning turi va og'irengilligiga qarab tayinlanadi. Odatda, davolanish olti oy davom etadi, og'irroq holatlarda, o'pkadan tashqari sil kasalligida davolanish uzoq davom etishi mumkin 18 oydan 24 oygacha. Hozirda Keng qamrovli dorilarga chidamli sil (MDR TB) kasalligi o'pkada aniqlansa olti oy faqat tabletkalar qabul qilish orqali, uyda yoki shifoxonada qabul qilinishi mumkin. Insonlar ijtimoiy hayotdan uzilmagan holda dorilarni qabul qilishi mumkin. Shuningdek dorilarni qabul qilishni videoga olib yuborish orqali har kuni poliklinikalarga borish shart emas.

Silning davosi bor va dorilarni o'z vaqtida qabul qilish, shifokor ko'rsatmalariga to'liq amal qilish orqali bu kasallikdan foriq bo'lish mumkin. ^[2]Silni davolashda foydalaniladigan kimyoterapevtik dorilar ma'lum bir guruxlarga bo'linadi: izoniazid va uning analoglari, rifampitsin; etambutol, protionamid (etionamid, tizamid (pirazinamid), streptomitsin, kanamitsin, amikatsin, Bedakvilin, Linezolid, Klofazimin, Delamanid, Protionamid, Imipenem va boshqalar.

Oldini olish ijtimoiy, sanitariya, kimyoviy va maxsus tadbirlarni o'z ichiga oladi. Aholi yashaydigan joylarni obodonlashtirish moddiy hayot sharoitini yaxshilash, aholining umumiy madaniyatini oshirish va sanitariya bilimlarini targ'ib qilish, jismoniy tarbiya va sportni keng rivojlantirish muhim ahamiyatga ega. Vrach buyurgan kun tartibiga amal qilish, to'lato'kis ovqatlanish, iloji boricha ochiq havoda bo'lish, xonani botbot shamollatib turish lozim. Sil bilan og'rigan bemorlarni kasallikning ilk bosqichlarida aniqlash maqsadida aholini ommaviy tekshirish, ya'ni flyuorografiya tekshiruvidan (kamida 2 yilda 1 marta) o'tkazish ijobiy natija beradi. Sil ni bolalarda barvaqt aniklash uchun bolalar poliklinikalarida, bog'chalarida, maktablarda tuberkulin sinamasi o'tkaziladi. O'zbekistonda barcha yangi tug'ilgan chaqaloqlar vrachning moneligi bo'lmasa, Silga qarshi vaksinatsiya qilinadi; vaqtvaqti bilan (7,12 yoshda) revaksinatsiya o'tkaziladi.

Manbalar

1. Hojiev, Qayim; SHoymatov, Boboqul (2023-02-01). „ENERGETIKA SOHASIDA MUQOBIL ENERGIYA MANBALARIDAN FOYDALANISH KO'SATKICHLARI“. Eurasian Journal of Academic Research. 03-jild, № 02. 188–194-bet. doi:10.37547/ejar-v03-i02-p2-78. ISSN 2181-2020.
2. „Tuberculosis- Key facts“ (29-oktyabr 2024-yil).
3. O'zME. Birinchi jild. Toshkent, 2000-yil